

İç Anadolu Bölgesinde Yağ Bitkilerinin Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Sevgi Çalışkan

Niğde Üniversitesi, Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi, Bitkisel Üretim ve Teknolojileri Bölümü, 51240 Niğde, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Geliş 10 Ekim 2013
Kabul 30 Ekim 2013
Çevrimiçi baskı, ISSN: 2148-127X

Anahtar Kelimeler:
İç Anadolu Bölgesi
Yağ bitkileri,
Sorunları
Çözüm önerileri

* Sorumlu Yazar:

E-mail: sevcalskan@gmail.com

ÖZET

Ülkemizde son yirmi yılda yağ bitkileri ekim alanlarında önemli bir artış olmamasına rağmen, üretim miktarında %52,2 oranında artış gerçekleşmiştir. Ülkemizde ekimi yapılan yağlı tohumlu bitkiler arasında gerek ekim alanı ve gerekse de üretim bakımından ilk sırayı alan ayçiçeği, İç Anadolu Bölgesinin de temel yağ bitkisi olarak ön plana çıkmış ve bunu aspir bitkisi takip etmiştir. Nadas alanları bakımından Türkiye toplamının %59'unu oluşturan İç Anadolu Bölgesinde, nadas alanlarında aspir tarımının yaygınlaştırılması hem bölge çiftçisine hem de ülke ekonomisine büyük kazanç sağlayacaktır.

Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, 1(1): 17-22, 2013

Current Situation, Problems and Solutions of Oil Crops in the Central Anatolian Region

ARTICLE INFO

Article history:
Received 10 October 2013
Accepted 30 October 2013
Available online, ISSN: 2148-127X

Keywords:
Central Anatolia Region
Oil crops
Problems
Solutions

* Corresponding Author:

E-mail: sevcalskan@gmail.com

ABSTRACT

Although there is no a significant increase in the cultivation areas of oil crops in last two decades, production amount of them shows 52.2% increase. Sunflower which has the first rank in terms of cultivation area and as well as production in cultivation of oilseed crops in our country, comes to fore as basic oil plant in Central Anatolia Region and it is followed by safflower in rank. Becoming widespread of safflower cultivation in fallow fields will make great profits to as well as farmers in the region and as well as country's economy in central Anatolia Region of Turkey which is 59% of total Turkey in term of fallow fields.

Giriş

İnsan beslenmesinde önemli bir yer işgal eden bitkisel yağların tüketiminin giderek artması bu yağların üretimine hammadde sağlayan yağ bitkilerinin önemini ortaya çıkarmaktadır. İnsanların günlük yağ tüketimi ülkeden ülkeye ve ülkelerin iklimine ve günlük harcanan enerji miktarına bağlı olarak farklılık göstermekle birlikte; yetişkin bir insanın günlük faaliyetlerini sürdürebilmesi için yaklaşık 2000-3000 kaloriye gereksinimi vardır. Bunun 650-900 kalori kadarının yağlardan karşılanması gerekmektedir. Bir insan günlük yaklaşık 93 gr. yağa gereksinim duymaktadır. Bu miktar yağın 1/3'ü sıvı olarak yemeklerle, 1/3'ü katı yağ olarak kahvaltılarda ve geri kalan 1/3'ü ise peynir, süt, fındık v.b. besinlerden karşılanmalıdır. Doğrudan alınması gereken toplam yağ miktarı 63 gramdır. Bu ise kişi başına yılda 23 kg yağ tüketilmesini gerektirmektedir. Avrupa normlarına göre yılda yaklaşık 24 kg yağ tüketildiği taktirde sağlıklı bir beslenmeden söz edilebilmektedir (Arioğlu, 2007)).

Yeryüzünde, tohumlarında yağ içeren çok sayıda bitki olmasına rağmen, bugün sanayide işlenerek tohumlarından yağ elde edilen bitkilerin başında; soya, ayçiçeği, çığıt, kolza, yerfıstığı, susam, aspir, hintyağı, haşhaş, keten, kenevir, mısır, zeytin, hurma ve hindistan cevizi gelmektedir. Bunlar içerisinde; çığıt, haşhaş, keten, kenevir ve mısır yağ elde etme amaçlı yetiştirilen bitkilerden olmayıp, yan ürün olarak tohumlarından yağ elde edilmektedir. Ayrıca; zeytin, hurma ve hindistan cevizi çok yıllık bitkiler olup, diğerleri tek yıllık olarak yetişmektedir (Arioğlu, 2007). Ülkemizde tarımı yapılan yağlı tohumlu bitkileri ayçiçeği, çığıt, soya, yerfıstığı, haşhaş, susam, kolza ve aspir olarak sıralayabiliriz. Bu bitkiler içerisinde sadece pamuk tohumu (çığıt) yağ bitkisi olmayıp, ülke bitkisel yağ sanayinde önemli katkı sağlaması bakımından bu gruptandır. Ülkemizde yağ elde edilen tüm bitkiler göz önüne alındığında, insan beslenmesinde %70'lik pay ile ayçiçeği yağı ilk sırada yer alıp bunu, pamuk yağı, soya yağı, zeytinyağı, mısır yağı ve diğer yağlar (kolza, palm, fındık ve haşhaş yağı) takip etmektedir.

Türkiye yüksek oranda yağlı tohum üretim potansiyeline sahip olmasına rağmen; yağlı tohum üretimi yeterli ve istenilen düzeye çıkarılamamıştır. Bitkisel yağ ihtiyacımız yıldan yıla artmakta ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yağ açığımız da, ithalat yolu ile kapatılmaktadır. Ülkemizde son yıllardaki yağlı tohumlara uygulanan teşvik edici prim sistemine rağmen, tarla tarımı içerisinde yıllara göre dalgalanmalar gösteren yağ bitkileri ekim alanlarında önemli artışlar olmamış; 1992 yılında toplam 7,7 milyon da olan yağlı tohum ekim alanı 2012 yılında 7,6 milyon da'a gerilemiştir (TUİK, 2012a). Ekim alanlarındaki en büyük artış üretimde olduğu gibi ayçiçeği, aspir ve kolzada gerçekleşmiştir. İç Anadolu Bölgesinde yıllık ayçiçeği, aspir ve kolza ekim alanlarında destekleme kapsamına alınması ile birlikte önemli sayılabilecek bir artış gözlenmiştir. İç Anadolu Bölgesi, iklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında, yağlı tohumlu bitkilerin (ayçiçeği, aspir ve kolza) üretimi ve geliştirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı; İç Anadolu Bölgesinde yağ bitkilerinin mevcut durumunu belirlemek, bu bitkilerin

üretimini sınırlayan ve/veya engelleyen sorunları tespit ederek, çözüm önerilerini ortaya koymaktır.

Türkiye'de Yağlı Tohumlu Bitkilerin Üretimi

Bölgeler itibariyle farklı iklim özelliklerine sahip olan ülkemizde, palm ve Hindistan cevizi hariç, yağlı tohumlu bitkilerin tamamı başarıyla yetişebilmektedir. 1992-2012 yıllarını kapsayan döneme ait, ülkemizdeki yağlı tohum üretim değerleri, ürün cinslerine göre Çizelge 1'de verilmiştir. Ülkemiz iklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında, yağlı tohumlu bitkilerin üretimi bakımından büyük bir potansiyele sahip olsa da yıllar itibariyle yağ ihtiyacını karşılayacak düzeyde üretim gerçekleştirilememiştir.

Çizelge 1 incelendiğinde, son 20 yıllık dönemde yağlı tohum üretimi dalgalı bir seyir izlemekle birlikte, desteklemeler ve sözleşmeli üretim uygulamaları gibi nedenlerle artış eğilimi göstermiş, ancak yurtiçi talebi karşılayacak düzeye ulaşamamıştır. 1992 yılında yaklaşık 2,1 milyon ton olan toplam yağlı tohum üretimi 2002 yılında %22, artarak 2,5 milyon tona, 2012 yılında ise 1992 yılına oranla %52,3 artarak 3,1 milyon tona yükselmiştir (Çizelge 1). Son yirmi yılda üretim artışı en yüksek olan yağlı tohumlar aspir ve kolzadır. Yağlık ayçiçeği üretimi ise %62,1 oranında artarak yaklaşık 1,4 milyon tona yükselmiştir. Türkiye'de son 20 yılda yağlı tohum ekim alanlarında önemli bir artış olmamış, 1992 yılında toplam 7,7 milyon da olan yağlı tohum ekim alanı 2012 yılında 7,6 milyon da'a gerilemiştir. Ekim alanlarındaki en büyük artış kolza ve aspirde gerçekleşmiştir (Top ve Uçum, 2012).

İç Anadolu Bölgesinde Yağlı Tohumlu Bitkilerin Üretimi

İç Anadolu Bölgesi'nin Genel Tarımsal Yapısı

İç Anadolu Bölgesinde arazi varlığı ve arazi dağılımı Çizelge 2'de verilmiştir.

2012 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, İç Anadolu Bölgesi (İAB) toplam ekilebilir arazi varlığı 7.834.706 ha'dır. Bu arazi varlığı ile İAB Türkiye toplam ekilebilir arazi varlığının %32,93'ünü oluşturmaktadır. Bölgede ekilebilir arazi varlığının %31,98'i tarla tarımı, %19,84'ü sebze tarımı, %6,17'si meyvecilik ve %58,96'sı da nadas alanı olarak ayrıldığı görülmektedir (Çizelge 2). Bölgede en fazla ekiliş yapılan alan ve tarla alanına sahip illerimiz sırasıyla, Konya, Ankara, Sivas ve Kayseri'dir. Sebze alanı bakımından ilk sırayı Ankara alırken bunu Kayseri, Konya ve Nevşehir illeri takip etmektedir. Konya, Karaman, Ankara, Niğde ve Nevşehir illeri de meyvecilik bakımından ilk beş sırada yer alan illerimizdir. Nadas alanı bakımından ise ilk beş sırayı Konya, Ankara, Sivas, Yozgat ve Kayseri illeri oluşturmaktadır (Çizelge 2). İç Anadolu Bölgesinde ekilebilir arazinin %63,1'i tarla arazisine aittir (Çizelge 2).

İç Anadolu Bölgesi İllerinde Yağ Bitkilerinin Durumu

İç Anadolu Bölgesi illerinde en çok yetiştirilen yağ bitkileri ayçiçeği ve aspirdir. Bu bitkilere ait ekim alanları, üretim ve verimleri Çizelge 3 ve Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 1. Türkiye yağlı tohum üretim miktarları (ton)*

Yıllar	Ayçiçeği	Soya	Kolza	Aspir	Çiğit	Diğer	Toplam
1992	845.000	95.000	1.000	126	905.350	109.606	2.061.082
1993	725.000	63.000	9	122	899.868	104.086	1.882.085
1994	660.000	70.000	10	90	929.902	119.050	1.859.052
1995	800.000	75.000	9	125	1.287.527	128.999	2.391.660
1996	700.000	50.000	5	74	1.219.579	115.974	2.165.632
1997	800.000	40.000	10	65	1.193.286	121.406	2.254.767
1998	765.000	60.000	300	72	1.334.778	152.248	2.407.398
1999	845.000	66.000	330	50	1.157.583	134.614	2.308.577
2000	712.000	44.500	187	18	1.295.066	113.677	2.253.448
2001	580.000	50.000	650	25	1.353.888	116.751	2.171.314
2002	756.000	75.000	1.500	25	1.457.122	131.180	2.514.827
2003	712.000	85.000	6.500	170	1.337.065	159.190	2.387.925
2004	800.000	50.000	4.500	150	1.425.850	120.919	2.501.419
2005	865.000	29.000	1.200	215	1.291.180	124.743	2.421.338
2006	1.010.000	47.300	12.615	395	1.476.556	134.283	2.789.149
2007	770.000	30.666	28.727	2.280	1.320.831	115.472	2.352.383
2008	900.387	34.461	83.965	7.068	1.077.440	116.498	2.311.432
2009	960.300	38.442	113.886	20.076	1.021.200	145.315	2.396.044
2010	1.170.000	86.540	106.450	26.000	1.272.800	157.687	2.969.477
2011	1.170.000	102.260	91.239	18.228	1.496.400	153.501	3.227.588
2012	1.370.000	122.114	110.000	19.945	1.373.440	142.862	3.138.361
92-02 Değişim (%)	-10,5	-21,1	50,0	-80,1	61,0	19,7	22,0
02-06 Değişim (%)	33,6	-36,6	741,0	1.480,0	1,3	2,6	9,8
06-12 Değişim (%)	35,6	61,3	772,0	4.773,4	-7,1	6,4	12,5
92-12 Değişim (%)	62,1	28,5	10.900,0	15.729,4	51,7	30,3	52,3

*(TUİK, 2013a)

Çizelge 2. İç Anadolu Bölgesinde arazi varlığı ve arazi dağılımı (TUİK, 2013b)

İller	Toplam Ekilebilen Alan (ha)	Tarla Tarımı (ha)	Sebze Alanı (ha)	Meyve Alanı (ha)	Nadas Alanı (ha)
Aksaray	377.078	240.107	9.834	5.073	122.064
Ankara	1.153.548	751.392	46.394	30.681	325.049
Çankırı	202.686	124.952	6.315	2.460	68.959
Eskişehir	472.289	323.444	10.214	3.942	131.686
Karaman	317.722	216.227	13.711	35.334	52.450
Kayseri	622.726	356.657	27.012	15.264	224.091
Kırıkkale	286.203	177.554	2.496	2.928	103.225
Kırşehir	398.878	263.941	2.305	3.504	129.128
Konya	1.904.440	1.169.243	19.580	38.676	676.860
Nevşehir	340.860	230.319	16.227	21.850	72.464
Niğde	290.263	173.517	5.786	29.974	80.986
Sivas	770.294	458.420	965	2.630	308.279
Yozgat	697.719	459.582	3.139	6.186	228.812
İAB Toplamı	7.834.706	4.945.055	163.978	198.502	2.524.053
Türkiye Toplamı	23.794.965	15.464.452	826.597	3.122.989	4.286.137
İAB/Türkiye (%)	32,93	31,98	19,84	6,17	58,96
İAB'de Ekilebilen	100,00	63,10	2,10	2,50	32,30
Arazinin Dağılımı (%)					

Ayçiçeği: Ayçiçeği hemen her bölgemizde yetiştirilebilen ve tanelerinde yüksek oranda kaliteli yağ bulunduran, ekim alanı, üretimi ve yağ tüketimi bakımından ilk sırada yer alan önemli bir yağ bitkisidir. Ayçiçeği yağı; içerdiği çoklu doymamış yağ asitleri oranının yüksek (%69), doymuş yağ asitleri oranının ise düşük (%11) olması nedeniyle, beslenme değeri en yüksek olan bitkisel yağlardan birisidir. İç Anadolu Bölgesinde ayçiçeği ekim alanının 2012 yılında 1.601.973 da olduğu Çizelge 3'de görülmektedir. Bölgenin ayçiçeği üretim miktarı 376.206 ton olarak gerçekleşmiştir. Bölge illeri içerisinde sırasıyla Konya (610.785 da), Ankara (302.786 da), Kırıkkale (135.878 da) ve Eskişehir (120.580 da) illeri en fazla ayçiçeği ekim alanına sahip olan iller olmuştur. Bölgede, Niğde ilimiz 442 da ile en

düşük ayçiçeği ekim alanına sahip olmuştur. Konya ilinin 187.170 ton ayçiçeği üretimi ile bölge illeri içerisinde en fazla ayçiçeği üreten il olması dikkat çekmektedir. İç Anadolu Bölgesi Türkiye toplam ayçiçeği ekim alanının %25,5'ini oluştururken; toplam üretimin %27,5'ini oluşturmaktadır. Bölgenin ayçiçeği ortalama verimi, %9 oranında Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir (Çizelge 3). Ülkemizde ekimi yapılan yağlı tohumlu bitkiler arasında ekim alanı ve üretim bakımından ilk sırayı alan ayçiçeği, İAB'nin de temel yağ bitkisi olup, Türkiye üretiminin ¼'ünü oluşturmaktadır. Ayçiçeği veriminin, Türkiye ortalamasının %9 altında gerçekleşmesi, bölge ayçiçeği tarımında üzerinde durulması gereken en önemli konudur. Bölgede, Eskişehir, Aksaray, Karaman, Kayseri ve Kırşehir

illerinde ayçiçeği verim ortalaması Türkiye ortalamasının üstünde gerçekleşmiştir. Bölgede verim düşüklüğünün nedeni, kurak koşullarda, geniş sıra aralıkları ile ayçiçeği yetiştirilmesi ve entansif ayçiçeği tarımının yapılmamasıdır (Kolsarıcı ve ark., 2005). Ayçiçeği, her ne kadar diğer kültür bitkilerinin yetişemediği kurak koşullarda başarıyla yetişebilse de çiçeklenmeden 20 gün sonra yapılacak 1-2 sulama ayçiçeği verimini artırmaktadır (Arıoğlu, 2007). İç Anadolu Bölgesinde

kuraklıktan kaynaklanan verim düşüklüklerinin en aza indirebilmek için özellikle sulama potansiyeli olan alanlarda sulamanın teşvik edilmesi bölge üreticisi açısından bir avantaj olacaktır. Uzun yıllardan beri başarılı bir şekilde tohumluk ayçiçeği tarımının yapıldığı İAB'de iklimin ayçiçeği tarımına oldukça uygun olması, bölgede yağlık ayçiçeği tarımının yaygınlaştırılması bakımından da önemli bir avantaj olup; bölge çiftçilerine rahatlıkla önerilebilir.

Çizelge 3. İç Anadolu Bölgesi İllerinin Ayçiçeği Üretim Miktarları*

İller	Ekilen Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Aksaray	128.536	35.404	239,5
Ankara	302.786	36.812	154,1
Çankırı	9.318	1.069	103,7
Eskişehir	120.580	32.971	263,3
Karaman	70.774	28.435	230,5
Kayseri	67.858	14.210	208,8
Kırıkkale	135.878	14.701	194,4
Kırşehir	95.456	16.472	206,0
Konya	610.785	187.170	192,2
Nevşehir	3.707	517	139,2
Niğde	442	52	130,5
Sivas	3.602	596	143,0
Yozgat	52.251	7.797	196,5
İAB Toplamı	1.601.973	376.206	184,7(ort.)
Türkiye Toplamı	6.046.160	1.370.000	204,0(ort.)
İAB/Türkiye (%)	25,50	27,50	-9,0

*(TÜİK, 2013b)

Aspir: Tohumlarında %15-50 oranında yağ içeren ve yemeklik yağ kalitesi (Linoleik ve Oleik) bakımından zengin olan aspir bitkisi ülkemiz tarımında önemli bir potansiyel yağ bitkisi olarak görülmektedir. Aspir bitkisinin kurağa ve tuza dayanıklı bir bitki olması, mekanizasyon sorununun bulunmaması ve üretim maliyetinin düşük olması nedeniyle özellikle kurak bölgelerde ekim nöbeti içerisine alınıp yaygınlaştırılabilir. Aspir ekim alanları 2006 yılında destekleme kapsamına alınmasıyla birlikte son yıllarda çok büyük artış göstermiştir. İç Anadolu Bölgesinde, 2012 yılı aspir ekim alanının 101.507 da olduğu ve Türkiye toplamının %65,1'ini oluşturduğu Çizelge 4'de görülmektedir. Bölgenin aspir üretim miktarı 13.245 ton olup, Türkiye ortalamasının %66,4'ünü oluşturmaktadır. Bölge illeri içerisinde Ankara (7.406 ton), Eskişehir (2.045 ton) ve Konya (1.794 ton) illeri en fazla aspir üretimi yapan iller olmuştur. Niğde ve Sivas illerinde 2012 yılında hiç aspir ekim alanının olmaması ve Ankara ilinin 7.406 ton üretim ile bölge illeri içerisinde en fazla aspir üreten il olması dikkat çekmektedir. Bu veriler ışığında, aspir bitkisinin bölgemizde nispeten kurak koşullarda ekim nöbetine alınarak üretimin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Yetiştirme teknikleri ve uygulanması konusunda gerekli bilgi desteğinin sağlanması da bölge çiftçisine büyük katkı sağlayacaktır.

Kolza: Ülkemizde kışlık dönemde yetişebilen ve tohumlarında %45-50 yağ, %20 protein ve %18 karbonhidrat içeren önemli bir yağ bitkisidir. Doymamış yağ asitleri bakımından mevcut bitkisel yağlar arasında en zengin yağ kolza yağıdır. Kolza yağı zeytinyağı kalitesine yakın olup; % 80'e yakın oleik asit ve % 20 civarında da linoleik asite sahip olması yağın yemeklik kalitesinin

çok yüksek olduğunu göstermektedir (Arıoğlu ve ark., 2003). Kolza ekim alanları, 2000 yılında destekleme kapsamına alınmasıyla birlikte son yıllarda çok büyük artış göstermiştir. Bugün ülkemizde tahıl üretimi yapılan her yerde kolzanın yetiştirilebileceği göz önüne alınarak İAB'de de rahatlıkla yetiştirilebileceği, yağ açığımızı kapatmada önemli alternatif yağ bitkilerinden birisi olabileceği bir gerçektir. Kolzanın bölge ekolojisine uygun olmasına rağmen sadece Konya ve Eskişehir illerinde %2,1 gibi çok düşük oranda tarımının yapılıyor olması ve bölgenin diğer illerinde hiç kolza üretiminin olmaması dikkat çekicidir (Çizelge 5). Ayrıca, kolza veriminin %30 oranında Türkiye ortalamasının altında olması üzerinde durulması gereken bir diğer konudur. Kolzanın yazlık ve kışlık formlarının olması, ekimden hasadına kadar mekanize olması tohumun doğrudan öğütülmesi bu bitkinin olumlu özellikleri arasında sayılabilir (Kolsarıcı ve ark., 2000). Kolza, İç Anadolu Bölgesinde kışlık yağ bitkisi olarak ekim nöbetine girebilecek potansiyel bir bitkidir.

Soya: Dünya bitkisel yağlı tohum üretiminin %50'si ve bitkisel ham yağ üretiminin ise % 27'sini karşılayan, sarı renkli ve hoş kokulu olan soya yağı; insan gıdası olarak kullanıldığı gibi, sanayide hammadde olarak da geniş kullanım alanlarına sahiptir. 1987 yılında 250 bin ton üretim değeri ile büyük bir sıçrama yapan soya, devlet desteğinin kalkmasıyla hızlı bir düşüşe geçmiştir. Ülkemizde son yirmi yıl içinde soya üretiminde dalgalanmalar olmuştur. Ülkemizde en çok soya üretimi Çukurova, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yapılmaktadır. Çizelge 1 incelendiğinde; 2012 yılı soya üretimi 122.114 ton olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin toplam soya üretimi yalnızca 152 ton olup;

Türkiye toplamının %0,2'sini oluşturmaktadır (Çizelge 5). Bölgede, Konya, Niğde ve Ankara illerinde soya ile ilgili adaptasyon çalışmaları yapılmış ve ümitvar sonuçlar alınmıştır. Burada üzerinde durulması gereken konular,

üreticiye bitkinin tanıtılması, gerekli bilgi desteğinin sağlanması ve bölgeye uygun çeşitlerin bulunması ya da ıslah edilmesi olmalıdır.

Çizelge 4. İç Anadolu Bölgesi İllerinin Aspir Üretim Miktarları (TÜİK, 2013b)

İller	Ekilen Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Aksaray	1.300	285	216,7
Ankara	49.050	7.406	128,1
Çankırı	530	57	100,0
Eskişehir	18.258	2.045	136,3
Karaman	7.480	749	112,5
Kayseri	1.030	163	135,0
Kırıkkale	440	72	171,2
Kırşehir	5.270	859	155,8
Konya	14.399	1.794	157,8
Nevşehir	1.590	218	131,2
Niğde	0	0	0
Sivas	0	0	0
Yozgat	2.160	297	145,0
İAB Toplamı	101.507	13.245	144,5 (ort.)
Türkiye Toplamı	155.918	19.945	128,0 (ort.)
İAB/Türkiye (%)	65,1	66,4	12,9

Çizelge 5. İç Anadolu Bölgesi İllerinin Kolza ve Soya Üretim Miktarları*

İller	KOLZA			SOYA		
	Ekilen Alan (da)	Üretim	Verim (kg/da)	Ekilen Alan (da)	Üretim	Verim (kg/da)
Aksaray	0	0	0	0	0	0
Ankara	0	0	0	0	0	0
Çankırı	0	0	0	0	0	0
Eskişehir	100	28	280,0	0	0	0
Karaman	0	0	0	0	0	0
Kayseri	0	0	0	0	0	0
Kırıkkale	0	0	0	0	0	0
Kırşehir	0	0	0	0	0	0
Konya	9.130	2.242	244,7	540	152	300,0
Nevşehir	0	0	0	0	0	0
Niğde	0	0	0	0	0	0
Sivas	0	0	0	0	0	0
Yozgat	0	0	0	0	0	0
İAB Toplamı	9.230	2.270	262,4(ort.)	540	152	300,0(ort.)
Türkiye Toplamı	295.421	110.000	372,0(ort.)	315.990	122.114	386,0(ort.)
İAB/Türkiye (%)	3,10	2,10	-29,50	0,20	0,10	-22,30

*(TÜİK, 2013b)

İç Anadolu Bölgesinde Yağ Bitkileri Tarımının Sorunları

- Bölgede yağ bitkileri tarımı çoğunlukla kuru alanlarda yapılmaktadır.
- Sulanan alanlarda yağ bitkileri, patates, şekerpancarı, fasulye gibi bitkilerle rekabet edememektedir.
- Bölgede yağ bitkilerinin tanıtımı ve yaygınlaştırılması konusunda bölge çiftçisine yeterli bilgi desteği sağlanmamış ve yağ bitkilerine gereken önem verilmemiştir.
- Bölgede özellikle bazı illerimizde tarım arazilerinin son derece parçalı olması, üretim maliyetini arttırmakta ve bunun sonucu olarak da yağ bitkileri ekim alanlarını sınırlamaktadır.
- Tarımsal ürünlerin pazarlanması sorunu, bölge çiftçilerinin yağ bitkileri üretimine soğuk bakmalarına neden olmaktadır.

Çözüm Önerileri

- Yağlı bitkilerinin bölgeye adaptasyonu ve verimliliğinin artırılmasına yönelik araştırmalar desteklenmeli ve artırılmalıdır.
- Ayçiçeği, aspir, kolza ve soya gibi yağ bitkilerinin önemi ve yetiştirme teknikleri konusunda etkin yayım ve eğitim çalışmaları yapılmalıdır.
- Yağ bitkileri üretimi yapan çiftçilere tarımsal mekanizasyon desteği sağlanmalıdır.
- Nadas alanlarında başta aspir olmak üzere yağ bitkileri yetiştiriciliği teşvik edilmeli, bu yöndeki araştırmalar desteklenmelidir.
- Taban fiyatları belirlenirken, bölgenin en temel yağ bitkisi olan ayçiçeği ile buğday fiyatları arasındaki denge, çok iyi düzenlenmelidir.
- Bölgelere göre farklı destekleme mekanizmaları geliştirilerek, yağ bitkileri üretim destekleri artırılmalıdır.
- Yağlı tohumların üretiminde birim alandan elde edilen verimin artırılabilmesi için, Tarım Bakanlığı elemanları tarafından etkin bir yayım hizmetinin sunulması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- TUİK. 2013a. Bitkisel Üretim İstatistikleri. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul>
- TUİK. 2013b. Bölgesel Üretim Verileri, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/tabloOlustur.do>
- Arıoğlu HH. 2007. Yağ Bitkileri Yetiştirme ve Islahı Ders Kitabı. Genel Yayın No:220, Ders Kitapları Yayın No:A-70. Adana, 204 S.
- Arıoğlu H, Çalışkan S, Söğüt T, Güllüoğlu L, Zaimoğlu B. 2003. “Türkiye’de Yağlı Tohum Üretimini Artırabilme Olanaklarının Belirlenmesi Üzerinde Araştırmalar”. Türkiye I. Yağlı Tohumlar, Bitkisel Yağlar ve Teknolojileri Sempozyumu, 22-23 Mayıs, İstanbul, s: 103-114.
- Kolsarıcı Ö, Başlama D, İşler N, Arıoğlu H, Gür A, Olhan E, Sağlam C. 2000. Yağ Bitkileri Üretimi. Türkiye Ziraat Mühendisliği 5.Teknik Tarım Kongresi,17-21 Ocak 2000 Ankara, 485-503.
- Kolsarıcı Ö, Gür A, Başlama D, Kaya D, İşler N. 2005. Yağlı Tohumlu Bitkiler Üretimi. Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 3-7 Ocak 2005 Ankara.
- Top BT, Uçum İ. 2012. Türkiye’de Bitkisel Yağ Açığı. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü, ISSN:1303-8346/Sayı:14/Nüsha:2.